INTEGRITÁS HATÓSÁG

INTEGRITÁS AKADÉMIA

ESETTANULMÁNY

8.

KAPCSOLÓDÓ VÁLLALKOZÁSOK EURÓPAI UNIÓS TÁMOGATÁSBÓL MEGVALÓSULÓ PROJEKTJEINEK VIZSGÁLATA

AZ ESETTANULMÁNY CÉLJA

Az Integritás Hatóság eljárásainak tapasztalataira építve esettanulmányaink célja, hogy támogassák az európai uniós források felhasználásában és a közpénzek kezelésében érintett szereplőket a korrupciós és összeférhetetlenségi kockázatok felismerésében és kezelésében Magyarországon.

Az esettanulmányok egyben a korrupciós tudatosság növelését és a megelőzést is szolgálják. Segítik a szervezeti kockázatok azonosítását, valamint a megfelelő kontrollmechanizmusok kialakítását és megerősítését.

TARTALOM

Az eset összefoglalása

Az Integritás Hatóság vizsgálatának főbb megállapításai

Az ügy következményei

Figyelmeztető jelek és korrupciós kockázatok

A visszaélések hatásai

Az Integritás Hatóság javaslatai:
Lehetséges lépések a jogsértések megelőzése és feltárása érdekében

AZ ESET ÖSSZEFOGLALÁSA

Az Integritás Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) 2023 júliusában hivatalból indított szabályszerűségi és célvizsgálatot az „A" Kft. és a „B" Kft. Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (a továbbiakban: GINOP) keretében, a „Mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásának bővítése" című felhívások alapján megvalósuló projektjei, valamint az „A" Kft. Vidékfejlesztési Program (a továbbiakban: VP) keretében, a „Mezőgazdasági termékek értéknövelése a feldolgozásban" című felhívás alapján megvalósuló projektje kapcsán. A vizsgálatot 2023 augusztusában, a feltárt összefüggések alapján, a „C" Kft. kapcsolódó VP-projektjére is kiterjesztette.

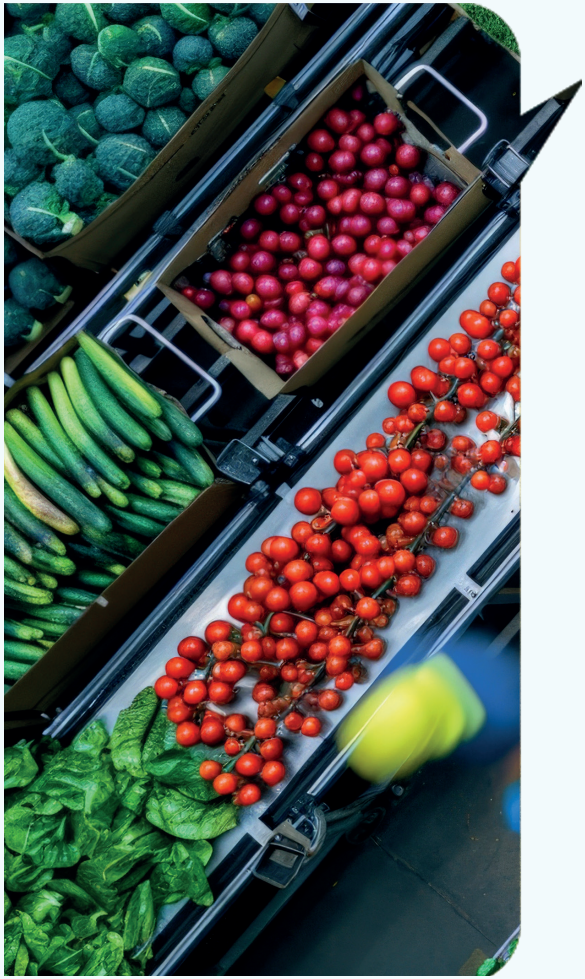
A vizsgálat során a Hatóság széles körű dokumentum- és adatelemzést végzett, amely kiterjedt a támogatási kérelmek és projektdokumentumok, a beszerzési és pénzügyi dokumentumok, a nyilvános cég- és ingatlan-nyilvántartási adatok, valamint a NAV-tól és az irányító hatóságoktól beszerzett adatok vizsgálatára. A Hatóság emellett összehasonlította a projektek műszaki tartalmát és költségelemeit, vizsgálta az árajánlatokat, a kedvezményezettek, kivitelezők és alvállalkozók közötti kapcsolatokat, továbbá nyilatkozatokat kért be az érintettektől, helyszínbejárást és előre be nem jelentett helyszíni ellenőrzést is végzett.

A két GINOP-projekt esetében a Hatóság elsősorban azt vizsgálta, hogy a támogatásból vásárolt gépeket valóban az a vállalkozás használta-e, amely a támogatást kapta. Ennek oka, hogy az „A" Kft. és a „B" Kft. működése szorosan összekapcsolódott. Az „A" Kft. támogatásból beszerzett gépein nagyrészt a „B" Kft. munkavállalói dolgoztak, annak szakmai irányítása mellett. 2023-ban ezek a gépek kizárólag a „B" Kft. részére termeltek. Mindez felvetette annak gyanúját, hogy a támogatásból vásárolt gépek ténylegesen nem a támogatásban részesült vállalkozás, hanem egy hozzá kapcsolódó másik cég működését szolgálták.

A másik két, VP keretében támogatott projektben az „A" Kft. és a „C" Kft. egy-egy gyümölcsfeldolgozó üzem létrehozására kapott támogatást. A Hatóság számos hasonlóságot talált a két beruházás között, így többek között a projektek célja és műszaki tartalma, valamint a beszállítói és kivitelezői kör tekintetében is jelentős azonosságokat tárt fel. A két üzem közvetlenül egymás mellett, egy közösen elkerített területen épült, a két vállalkozás tulajdonosai között pedig családi kapcsolat állt fenn.

A vizsgálat során a projektekhez benyújtott árajánlatokkal kapcsolatban is aggályok merültek fel. A feltárt körülmények alapján kérdésessé vált, hogy a beszerzések során megfelelően érvényesült-e a piaci verseny és az ajánlatokban szereplő árak valóban megfeleltek-e a piaci áraknak.

AZ INTEGRITÁS HATÓSÁG VIZSGÁLATÁNAK FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

GINOP-projektek

- Az „A" Kft. európai uniós támogatásból vásárolt gépeit nem kizárólag a támogatásban részesült vállalkozás használta, annak ellenére, hogy a támogatási feltételek ezt írták elő.
- A vizsgálat során az is megállapítható volt, hogy az „A" Kft. mindössze egy olyan munkavállalóval rendelkezett, aki a támogatásból beszerzett gépek üzemeltetéséhez szükséges szakmai feladatokat elláthatta.
- A két vállalkozás működése a gyakorlatban jelentősen összefonódott. Az „A" Kft. támogatásból beszerzett gépeinek 75 %-án jellemzően a „B" Kft. munkavállalói dolgoztak, a „B" Kft. szakmai irányítása mellett. 2023-ban a projekt keretében beszerzett valamennyi gép kizárólag a „B" Kft. részére termelt.
- A közös telephelyen az „A" Kft. jelenlétére a postaládán elhelyezett cégnéven kívül más látható jel nem utalt. Ezzel szemben a cégtáblák és a feliratozott járművek alapján a telephely tényleges használójaként a „B" Kft. volt azonosítható.

VP-projektek

- Jelentős hasonlóságok voltak az „A" Kft. és a „C" Kft. gyümölcsfeldolgozó üzemének létrehozására irányuló projektjei között. A két beruházás célja, műszaki tartalma, beszállítói, felvásárlói és kivitelezője is teljesen megegyezett.

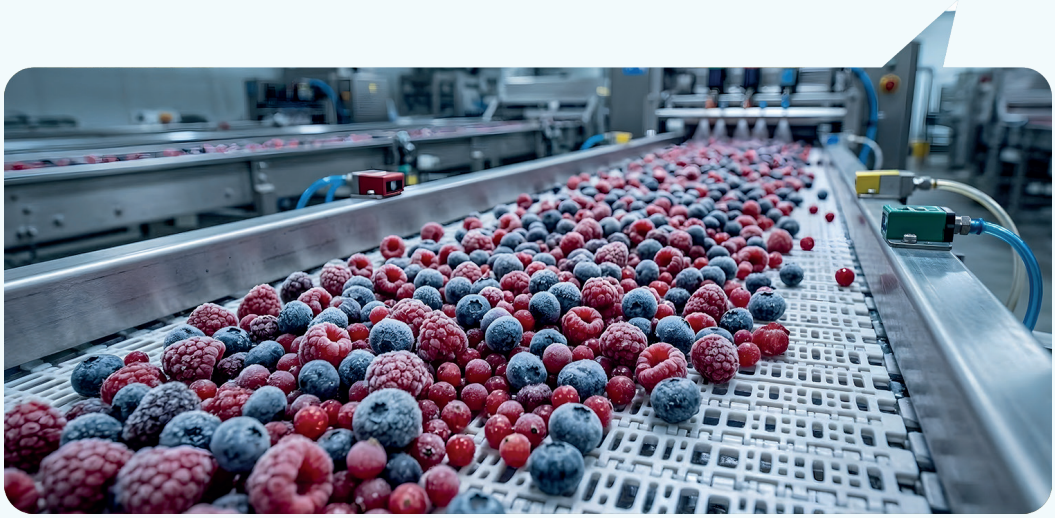
- A két beruházás közvetlenül egymás mellett, egy közösen elkerített területen valósult meg, a két vállalkozás tulajdonosai között pedig családi kapcsolat állt fenn.

- A támogatási felhívás feltételei túl széles körben tették lehetővé a támogatás igénybevételét. Így olyan vállalkozások is támogatáshoz juthattak, amelyek korábban nem foglalkoztak a támogatott tevékenységgel. A feltételek arra sem tartalmaztak korlátozást, ha több pályázó vállalkozás tulajdonosi szempontból egymáshoz kapcsolódott.

- Az „A" Kft. projektjének helyszínéül szolgáló ingatlanra a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) végrehajtási jogot jegyzett be. Emiatt fennállt az esélye, hogy az ingatlan nem felel meg a támogatási feltételeknek.

- A projektekhez bekért árajánlatok vizsgálata során is aggályok merültek fel. Ugyanazok az ajánlattevők azonos műszaki tartalmú beruházásokra jelentősen eltérő árakat adtak, miközben mindkét projektben ugyanaz a kivitelező alvállalkozó vett részt. Ez felvetette annak gyanúját, hogy az ajánlatok nem feltétlenül tükrözték a valós piaci árakat.

- Mindkét beruházás megvalósítása jelentősen tovább tartott az eredetileg tervezettnél.

AZ ÜGY KÖVETKEZMÉNYEI

A „A" Kft. GINOP-projektje esetében a Hatóság szabálytalansági eljárás lefolytatására hívta fel az Irányító Hatóságot a vállalkozással szemben folyamatban lévő végrehajtás miatt, annak vizsgálatára, hogy az menynyiben veszélyezteti a projekt végrehajtását. A támogatásból beszerzett gépek nem megfelelő használata miatt ugyanakkor nem kezdeményezett újabb eljárást, mivel az Irányító Hatóság a helyszíni ellenőrzés alapján már megtette a szükséges intézkedéseket. A Hatóság egyetértett továbbá a támogatási szerződéstől való elállással és a támogatás kamatokkal növelt összegének visszakövetelésével.

A „B" Kft. GINOP-projektje esetében a vállalkozás vagyoni részesedésének lefoglalása és a NAV-végrehajtás miatt az Irányító Hatóság már korábban szabálytalansági eljárást indított, ezért a Hatóság újabb eljárást nem kezdeményezett, a feltárt szabálytalansági gyanúval és annak jogkövetkezményeivel azonban egyetértett.

A „A" Kft. és a „C" Kft. VP-projektjei esetében a Hatóság szabálytalansági eljárás lefolytatására hívta fel az Irányító Hatóságot a piaci ár igazolásával kapcsolatban, különösen az ajánlattevők és alvállalkozók függetlenségének, valamint az azonos ajánlatadóktól származó, eltérő árazású ajánlatok vizsgálatára.

A „A" Kft. VP-projektje esetében a Hatóság a projekt megvalósítási helyszínére bejegyzett végrehajtási jog miatt is szabálytalansági eljárás lefolytatására hívta fel az Irányító Hatóságot. A Hatóság jelentését követően szabálytalansági bejelentés történt, majd 2024 júliusában jóváhagyták a szabálytalanságkezelési eljárás megindítását. Az Irányító Hatóság a szabálytalansági gyanút megvizsgálta, azonban a későbbi tájékoztatása szerint azt nem tartotta megalapozottnak.

A „A" Kft. és a „C" Kft. VP-projektjeinek jelentős késedelme miatt a Hatóság arra is felhívta az Irányító Hatóságot, hogy a további határidő-hosszabbítás iránti kérelmeket utasítsa el, és vonja vissza a támogatói okiratokat. Az Irányító Hatóság későbbi álláspontja szerint ugyanakkor a nem teljesített vállalás nem volt olyan súlyú, amely a támogatási jogviszony megszüntetését indokolta volna.

FIGYELMEZTETŐ JELEK ÉS KORRUPCIÓS KOCKÁZATOK

- A támogatott projektek kedvezményezettjei között tulajdonosi, érdekeltségi vagy hozzátartozói kapcsolat állt fenn.
- A támogatásból beszerzett eszközöket nem kizárólag a támogatásban részesült vállalkozás használta, hanem azok egy kapcsolódó vállalkozás működését is szolgálták.
- A támogatás formális kedvezményezettje és a támogatásból beszerzett eszközök tényleges használója eltért egymástól.
- Az egymáshoz kapcsolódó vállalkozások projektjei a műszaki tartalom, a projektcél, a beszállítók, a felvásárlók és a kivitelező tekintetében jelentős azonosságot mutattak.
- Az egymással összefüggő projektek egymás közvetlen szomszédságában, közösen elkerített területen valósultak meg.
- A támogatásban részesült vállalkozások a támogatott tevékenységi területen korábban nem folytattak tevékenységet.
- Azonos műszaki tartalmú projektek esetében ugyanazon ajánlatadóktól származó ajánlatok között jelentős árkülönbségek mutatkoztak.
- Mindkét, egymással összefüggő projekt megvalósításában ugyanaz a kivitelező alvállalkozó vett részt.
- A feltárt körülmények alapján kétségessé vált, hogy a benyújtott ajánlatok valós piaci árakat tükröztek-e, illetve, hogy a beszerzések során megfelelően érvényesült-e a piaci verseny.
- A projekt megvalósítási helyszínére végrehajtási jogot jegyeztek be, ami veszélyeztethette a támogatott projekt megfelelő megvalósítását.
- A két VP-projekt megvalósítása jelentősen meghaladta az eredetileg rendelkezésre álló időtartamot.

A VISSZAÉLÉSEK HATÁSAI

Fennáll annak a kockázata, hogy az európai uniós támogatás nem az eredetileg meghatározott célt szolgálja, ha a támogatásból beszerzett eszközöket ténylegesen nem a támogatásban részesült vállalkozás használja.

A tisztességes piaci versenyt gyengíthetik, ha az ajánlattevők függetlensége nem biztosított, ugyanazok a vállalkozások tesznek ajánlatot, vagy az azonos tartalmú beszerzések árai között jelentős különbségek vannak.

A közpénzek hatékony felhasználását veszélyeztetheti, ha a projekt költségei nem tükrözik a valós piaci árakat, vagy a támogatásból beszerzett eszközök ténylegesen más gazdasági szereplő működését szolgálják.

A támogatási célok megvalósulását veszélyeztethetik a projekt helyszínét érintő végrehajtási intézkedések, a kedvezményezett pénzügyi nehézségei, valamint a projekt megvalósításának jelentős késedelme.

Az ilyen visszaélések és szabálytalanságok hosszabb távon gyengíthetik az európai uniós támogatási rendszerbe vetett bizalmat, különösen akkor, ha azt a benyomást kelthetik, hogy a támogatási források elosztása vagy felhasználása nem megfelelően ellenőrzött.

AZ INTEGRITÁS HATÓSÁG JAVASLATAI: LEHETSÉGES LÉPÉSEK A JOGSÉRTÉSEK MEGELŐZÉSE ÉS FELTÁRÁSA ÉRDEKÉBEN

- A közbeszerzési és beszerzési eljárások során biztosítani kell a valós verseny feltételeit, különös tekintettel az ajánlattevők tényleges függetlenségére.
- Indokolt projektenként részletesen megvizsgálni az ajánlattevők és kivitelezők kiválasztásának körülményeit, különösen az egymás közötti, valamint a kedvezményezettel fennálló esetleges tulajdonosi, gazdasági vagy egyéb érdekeltségi kapcsolatok szempontjából.
- Az azonos vagy kapcsolódó vállalkozások által megvalósított, azonos helyszínhez vagy azonos eszközbeszerzéshez kapcsolódó projektek esetében indokolt lehet előzetesen be nem jelentett helyszíni ellenőrzések alkalmazása annak vizsgálatára, hogy a támogatásból beszerzett eszközök használata és a projektek megvalósítása megfelel-e a támogatási feltételeknek.
- Szükséges ellenőrizni, hogy a beszerzések során alkalmazott árak megfelelnek-e a valós piaci áraknak, és a benyújtott ajánlatok megfelelően alátámasztják-e ezt.
- Indokolt megvizsgálni a benyújtott ajánlatok valóságtartalmát és megalapozottságát, különös figyelemmel azokra az esetekre, amikor az ajánlattevők között kapcsolat vagy összefonódás állhat fenn.
- A projektek teljes megvalósítása során folyamatosan szükséges figyelemmel kísérni az érintett gazdasági szereplők működését, pénzügyi helyzetét és teljesítési képességét, beleértve a szerződésmódosítások, kifizetési kérelmek, szakmai beszámolók és helyszíni ellenőrzések időszakát is.
- Kiemelt figyelmet indokolt fordítani azokra a gazdasági szereplőkre, amelyekkel szemben végrehajtási, kényszertörlési vagy felszámolási eljárás van folyamatban, mivel ezek a körülmények veszélyeztethetik a támogatott projekt megfelelő megvalósítását.
- Indokolt a projektek megvalósítási helyszíneinek fokozott és ismételt ellenőrzése, különösen az azonos helyszínen megvalósuló, azonos vagy hasonló eszközbeszerzéseket tartalmazó projektek esetében.
- Szükséges lehet egy olyan, az operatív programok irányító hatóságai által közösen összeállított és rendszeresen frissített adatbázis kialakítása, amelyből megállapítható, ha egy kedvezményezettel szemben szabálytalansági döntést követően támogatás-visszakövetelés van folyamatban.

INTEGRITÁS AKADÉMIA

NE HUNYJ SZEMET!
JELENTSD ONLINE!

Szerinted gyanúsan használják fel az EU-s pénzeket?
Az Integritás Hatóság célja, hogy biztosítsa az EU-s támogatások tisztességes és átlátható felhasználását. Ehhez azonban te is kellesz: tegyél bejelentést!

Néhány perc az egész – dokumentumokat is csatolhatsz, de minden személyes adat rejtve marad.

Anonim bejelentő felületünk: www.integritashatosag.whispli.com/lp/bejelentes
E-mail: bejelentes@integritashatosag.hu

INTEGRITÁS HATÓSÁG

NÉZD MEG, HOGYAN DOLGOZHATUNK EGYÜTT
EGY TISZTÁBB JÖVŐÉRT!

Ismerd meg az Integritás Hatóság munkáját.

1051 Budapest,
Széchenyi István tér 7-8.
www.integritashatosag.hu